

Eduskunnan hallintovaliokunta
Kirjallinen lausunto 10.4.2026 klo 11.30

Asia: HE 189/2025 vp, HE 27/2026 vp

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kiitämme mahdollisuudesta lausua täydennyksestä esitettyyn lain muutokseen.

Alijäämän kattamisen määräaika

Esityksessä ehdotetaan väliaikaisesti voimassa olevaksi tarkoitetun alijäämän kattamista koskevan sääntelyn täydentämistä siten, että valtiovarainministeriö voisi tietyin edellytyksin hakemuksesta myöntää mahdollisuuden kattaa kertyneet alijäämät myös vuoden 2029 loppuun mennessä niille hyvinvointialueille, joille se on välttämätöntä lainsäädännön noudattamiseksi.

Kannatamme hallituksen esityksen täydennystä, jolla hyvinvointialuelakiin ehdotettu väliaikainen 115 a § mahdollistaisi alijäämän kattamisen määräajan harkinnanvaraisen jatkamisen voimassa olevan lainsäädännön mukaista vuotta 2026 myöhemmin. Täydennysesityksessä esitetään määräaikaa vuoden 2027, 2028 tai 2029 loppuun asti. Täydennysesityksessä todetaan vaihtoehtoisesta, vuoden 2030 loppuun asti ulottuvasta määräajasta, että ”Valtiovarainministeriön simulaatiolaskelman mukaan tämä tarjoaisi kuitenkin vain marginaalisen parannuksen alijäämien kattamiseen vaadittavaan nettokustannusuraan”. Huomattavaa on, että määräajan pidentäminen vuoden 2030 loppuun asti mahdollistaisi sopeuttamisen hallitusti, palvelut varmistaen. Pidämme pidentämistä vuoden 2030 loppuun asti tarpeellisena ja valtiontalouden kannalta merkitykseltään vähäisenä.

Harkinnanvaraisen määräajan jatkamisen myöntämisessä käytettävien kriteereiden tulee olla yhdenvertaiset ja läpinäkyvät. Rahoituslakia ollaan saman aikaisesti muuttamassa ja muutoksien ennakoidaan leikkaavan hyvinvointialueiden rahoitusta merkittävästi. Laskemat osoittavat, että hyvinvointialueiden tilanne olisi eriytymässä edelleen, luoden haasteita erityisesti muuttotappioalueille, joissa väki ikääntyy ja palvelutarve kasvaa. Jälkikäteistarkistusmekanismi osaltaan vahventaa tätä eriytymistä. Hyvinvointialueiden tulee ensisijaisesti huolehtia siitä, että palvelujen järjestäminen turvataan. Suoraan perustuslaista on johdettavissa velvoite järjestää perusoikeuskytkentäiset tehtävänsä kaikissa tilanteissa. Lisääajan myöntämisen kriteereissä on maininta ”talouden tilan” arvioinnista, jonka tulisi olla selkeästi ja perustellusti määritelty. Alueen kyvykyys kustannusuran taittamiseen ja toiminnan kehittämiseen olisi selkeä osoitus ja rahoituksen suuruudesta riippumaton indikaattori, vaikka kertyneen alijäämän kattaminen veisi nykyistä lainsäädäntöä pidemmän ajan.

Potilastietojärjestelmien tuottama tieto ei ole hyvinvointialueilla vertailukelpoista. Vasta kuluvan vuoden aikana on päästy pureutumaan tarkemmin diagnoositiedon eroihin ja mahdollisiin korjaus- ja

yhtenäistämistoimiin vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi jopa käynnistymisvuoden 2023 datan osalta. Tunnistettu palvelutarve alueella ja rahoituksen perusteena oleva palvelutarvekerroin eivät vastaa toisiaan. Tarveperusteisuuden ja diagnoositietojen laadulliset ongelmat aiheutuvat monista tekijöistä, joista valtaosaa ei ole osattu ennakoida edeltä käsin. Kunnes rahoituksen perustana oleva tietopohja on saatu varmistettua, hyvinvointialueille tulee myöntää lisäaika talouden tasapainottamiseen.

Kymenlaakson hyvinvointialue on Hallintovaliokunnan kuulemistilaisuudessa 18.2.2026 lausunut tarkemmin lain väliaikaista muuttamista koskien. Pyydämme ystävällisesti huomioimaan aiemmin lausutut perustelut. Kymenlaakso esitti tuolloin lain kohdan muutoksia:

115 a § Alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen

Jos hyvinvointialue ei voi kattaa taseeseensa kertynyttä alijäämää 115 §:n 2 momentissa säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi hyvinvointialueen hakemuksesta päättää, että alijäämä on katettava tätä ajankohtaa myöhemmin, kuitenkin [vuoden 2030 loppuun mennessä](#). Valtiovarainministeriö voi tehdä 1 momentissa tarkoitetun päätöksen, jos:

- 1) määräajan jatkaminen on välttämätöntä lainsäädännön noudattamiseksi;
- 2) kertynyt alijäämä on katettavissa 1 momentissa säädettyssä määräajassa; ja
- 3) hyvinvointialueella on aluevaltuuston hyväksymä suunnitelma kertyneen alijäämän kattamiseksi viipymättä [ja huomioiden hyvinvointialueen perustuslailliset ja hyvinvointialuelain sekä muiden säädösten asettamat velvoitteet palvelujen järjestämisestä](#).

Hyvinvointialue voi tehdä hakemuksen aluehallituksen hyväksyttyä tilinpäätöksen. Hakemus on tehtävä alijäämän kattamista koskevan määräajan päättymisvuoden elokuun loppuun mennessä. Jäljempänä 122 §:ssä tarkoitettu hyvinvointialueen arviointimenettely voidaan aloittaa 123 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetystä poiketen vasta, kun tämän pykälän 1 momentissa tarkoitetun päätöksen mukainen määräaika on kulunut. Toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys alijäämän kattamista koskevien toimenpiteiden toteutumisesta tilikaudella ja riittävyydestä 1 momentissa tarkoitettuna määräaikana.

Lisäksi esitämme, että:

[Hyvinvointialueen kertynyt alijäämää voidaan hakemuksesta kattaa hyvinvointialueen taseeseen merkityn peruspääoman verran.](#)

INVESTOINTISUUNNITELMA

Esitys on hyvä ja kannatettava. Suunnitelman toimittamisen aikataulun muuttaminen suunnitelmavuotta edeltävän vuoden toukokuulle mahdollistaa investointien suunnittelun realistisemmin erityisesti seuraavalle, sitovalle tilikaudelle. Aikataulu mahdollistaa alueelle investointisuunnitelman viimeistelyn tilinpäätösarvion perusteella arvioitua laskennallista lainanottovaltuutta myötäillen laskennallista lainanottovaltuutta saaville. Aikataulu mahdollistaa kaikille alueille nykyistä kevyemmän suunnitteluprosessin.

Todettakoon vielä, että lainsäädäntöön suoraan pohjaamaton, ohjeistukseen perustuva investointien ohjaus vaatii edelleen kehittämistä. Prosessi on vielä nykyisellään alueille raskas, raportointi ja seuranta työlästä, sekä ohjeistus esim. investointeja vastaavien sopimusten tulkitsemiseksi tarvitsee edelleen selkeyttämistä.

Kymenlaakson hyvinvointialue

Harri Hagman

Hyvinvointialuejohtaja

Kati Kälviäinen

Talousjohtaja